

PROGRAMSTYRETS ANBEFALINGER

1. VIDEREFØRING AV PROGRAMSTRUKTUREN

Kravene om både betydelige kunstneriske resultater og en kritisk refleksjon med fagfellerrelevans, plasserer programmet i kjernen for den videre utviklingen av begrepet kunstnerisk utviklingsarbeid.

Stipendprogrammet må sees som en nasjonal forskerskole med oppdrag å skape nye fagtradisjoner og rollemodeller innen dette feltet. Programmet er det hittil mest sentrale virkemiddel for å etablere tverrfaglig terminologi og forståelsesrammer for hvordan kunstnerisk utviklingsarbeid kan føres videre i årene fremover.

Programstyret ser stipendprogrammet som et godt eksempel på faglig samarbeid på høyt faglig nivå på tvers av eksisterende institusjonsstrukturene, og at programmet oppfyller mange av intensjonene som er nedfelt i Stjernøutvalgets innstilling og statsrådets understrekning av behovet for nytenkning utover snevre faggrammer, felles ressursutnyttelse og faglige synergieffekter.

Etter programstyrets vurdering viser denne evalueringen at det er etablert gode faglige og organisatoriske strukturer i programmet, at programmet har meget god kandidatproduksjonen og at det er oppnådd betydelige faglige resultater i løpet av femårsperioden.

Det er fullt mulig at enkelte av institusjonene kunne etablert egne opplegg med noen grad av tilsvarende målsetninger, men det ville da vært en rekke mindre fagmiljøer som ikke hadde kunnet være med på den faglige utviklingen som her finner sted. Det er programstyrets vurdering at den etablerte organiseringen er en nødvendig forutsetning for å etablere, utvikle og kvalitetssikre felles målsetninger og standarder innen kunstnerisk utviklingsarbeid. Samtidig har den tverrfaglige programprofilen også produsert resultater med faglig relevans for flere miljøer, og skapt faglige allianser som på sikt kan få stor nasjonal betydning.

Programstyret anbefaler derfor at programmet videreføres som et overinstitusjonelt tiltak i den organisatoriske form som er nå etablert – med nasjonalt programstyre og programoperatør.

Programstyret konstaterer at operatøroppgaven er et oppdrag av betydelig størrelse og kompleksitet, som krever stor grad av kompetanse og kontinuitet. Denne oppgaven har vært ivaretatt på en meget god måte gjennom hele denne perioden, og det er viktig at denne kompetansen kan føres videre når et nytt programstyre trer i funksjon ved det kommende årsskiftet. Programstyret har derfor en klar anbefaling om at operatørrollen videreføres ved KHiB.

2. VIDEREFØRING AV DEN KUNSTNERISKE PROFILEN

Programmet har vært svært tydelig på markeringen av kunstnerisk profil, og dette må videreføres. Med de endringer som nå er gjort i rammeverket, ligger det godt til rette for kunstneriske resultater på høyt nivå, som kobles med utviklingen av kunstfaglige refleksjoner med stor relevans både for fagfeller og for kunstfeltet i vid forstand.

Gjennom programmet vil kommende aktører med høy faglig kompetanse få en unik anledning til å møte kolleger fra andre kunstfaglige disipliner. Dette kan på sikt skape helt nye samarbeidskonstellasjoner og kunstneriske uttrykk i grenselandet mellom kunstfagene.

I internasjonal sammenheng representerer programmet en meget interessant faglig profil, som samsvarer godt med lovens klare likestilling av kunstnerisk utviklingsarbeid og forskning. Det vises i denne sammenhengen til de vurderinger av programmet som professor Kjølrup har foretatt i sin oppsummering, og som er gjengitt ovenfor i punkt 8.3.

3. STYRKING AV DEN KRITISKE REFLEKSJONEN

Kravet om at stipendiaten til sluttvurderingen skal levere en kombinasjon av kunstneriske resultater og kritisk refleksjon, må kunne betegnes som programmets faglige kjerne. Her en man fortsatt i startfasen av å skape nye fagtradisjoner og faglige forbilder.

Dette utviklingsarbeidet må sees i nøye sammenheng med at en sentral dimensjon ved programmet er å bidra til skoloring av fremtidig fagpersonale ved våre kunstfaglige utdanningsinstitusjoner. Overføring av kunnskap er et sentralt element i all utdanningssammenheng. Utviklingen av nye metoder for – og formidling av – kvalifiserte faglige refleksjoner må holdes høyt som et av programmets langsiktige mål.

Programmet må derfor ha høyt fokus på stipendiatenes kritiske refleksjon, og være tydelig på klare krav til leveranse også i denne delen av sluttvurderingen. Det må være en tett oppfølging av om de nye kravene, som er formulert for refleksjonsarbeidet, gir interessante og gode resultater.

4. ARKIVERING

Programstyret må sikre at det etableres et godt arkiv med varig dokumentasjon av de oppnådde resultatene. I denne sammenhengen er det viktig at man i fremtiden kan få samtidig tilgang til dokumentasjonen av kunstneriske resultater og de ledsagetekstene og annet dokumentasjonsmateriale som er knyttet opp til gjennomføringen av det enkelte prosjekt.

En velfungerende arkivfunksjon stiller også krav til kvaliteten på det innleverte materialet, og både stipendiater, veiledere og vertsinstitusjoner må oppfordres til at slike kvaliteter blir ivaretatt.

Arkiveringsfunksjonen bør sikres både i programstyrets regi og ved den enkelte institusjon, og programstyret har i de reviderte bestemmelsene klarlagt stipendiatenes plikt til å stille det ferdige materialet til disposisjon for programmet

5. UTVIKLING AV DET FELLESFAGLIGE INNHOLDET I PROGRAMMET

Det fellesfaglige innholdet som programstyret har ansvar for, må vurderes fortløpende både i innhold og i gjennomføring. Økende antall stipendiater og veiledere er en særlig utfordring her.

Programstyret må kontinuerlig vurdere om de obligatoriske kursene er adekvate og tilstrekkelige. Innføring av et kurs i iscenesettelse nå i vår, skal etter planen styrke stipendiatens grep om den offentlige presentasjonen av kunstnerisk resultat som er knyttet til sluttvurderingen.

Nye elementer som bør vurderes kan være utvidet skrivetrening (essaygenren og poetiske skriveformer) og metodekunnskap.

Stipendprogrammet for kunstnerisk utviklingsarbeid

6. DIMENSJONERING

I dag har KHiB, KHiO og NMH et antall stipendiater som også internt sikrer en kritisk masse, og musikkmiljøet ved NTNU har også et antall stipendiater som kan danne grunnlaget for et internt miljø.

For de to kunsthøgskolene er der allikevel fortsatt fagfelt som er dårlig representert – som f.eks. design. For NMH og de andre musikkutdanningene har det – etter det første stipendiatopptaket – vært dårlig rekruttering fra komposisjonsmiljøene.

Enkelte fagområder/institusjoner har fortsatt ikke hatt stipendiater i programmet, og noen miljøer har hittil kun hatt en eller to stipendiater.

Programmet må fortsatt utvides slik at det kan etableres stabil rekruttering av stipendiater for alle de fagområder som programmet omfatter. Når nå et antall stipendiater har gjennomført programmet, vil det etter hvert også danne seg tydeligere forbilder for hvordan relevante prosjekter kan etableres, og for hvilket nivå som kreves. Det er derfor all mulig grunn til å forvente både flere og bedre søknader i årene fremover.

Den årlige tilveksten på tre stipendiater, som til nå nesten har vært gjennomgående, er for lav – og det vil ta for lang tid å etablere tilstrekkelig stabilitet innen de forskjellige fagområdene. Samtidig skaper de store svingningene vi nå har i antall stipendiater årskullene imellom, en faglig ustabilitet som er lite ønskelig. Programstyret må derfor få virkemidler slik at man raskt kan få etablert en bedre fordeling mellom kullene. Det tilsier et klart høyere antall nye stipendiatstillinger i 2010 og 2011.

Programstyret bør følge nøye med på om enkelte faggrupper eller institusjoner blir underrepresentert i programmet.

Et økende antall stipendiater vil opplagt utfordre det kommende programstyret til å finne adekvate møte- og samværsformer, som kan ivareta den flerfaglige profilen og brede faglige kontaktflater for stipendiatene. Samtidig er der utvilsomt et skjæringspunkt mellom antall stipendiater og programmets organisatoriske og faglige rammer, selv om den grensegangen ikke er nådd i dag med det antall stipendiater som departementet nå finansierer.

7. UTVIDET DELTAGELSE I PROGRAMMET

Departementet har bedt programstyret om å vurdere om programmet skal utvides til å omfatte flere institusjoner, og programstyret vil gi sin tilrådning om dette senere i vår. En eventuell utvidelse vil også måtte ha innvirkning på dimensjoneringen, slik at antall stipendiatstillinger fra år til år i så fall økes.

Hvilke institusjoner eller fagområder som eventuelt skal inkluderes må også vurderes i samråd med de institusjonene/fagområdene som i dag er omfattet av programmet. Programstyret har imidlertid en klar oppfatning om at opptaket også i fremtiden skal knyttes til fagområder som har kunstutøvelsen som hovedfokus. Det kan derfor ikke være aktuelt å innbefatte utdanninger som primært har andre målsetninger, som f.eks. kunstfagdidaktikk.

I etterkant av at Evalueringsrapporten ble overlevert, har programstyret fastsatt Prosedyre for opptak av nye fagområder/institusjoner i samsvar med de synspunkter som fremgår av rapporten. Departementet har gitt sitt tilsagn til denne prosedyren, og samtidig presisert at også private høyere utdanningsinstitusjoner kan søke om opptak – og at disse skal behandles på samme måte som statlige virksomheter. Det er foreløpig ikke mottatt noen søknader om opptak til programmet.

8. ØKT RAMME FOR PROGRAMGJENNOMFØRINGEN

Det er viktig at alle stipendiatstillingene i programmet oppjusteres til et bevilgningsnivå som bedre står i samsvar med utgiftene for å drifte slike stillinger, jfr. UHRs beregninger av faktiske kostnader for stipendiatstillinger i sektoren. Samtidig må bevilgingen til programmets drift justeres i takt med utviklingen av antall stipendiater.

Ordningen med at hele programbevilgingen er tilført programstyret er en god løsning, men det forutsetter samtidig at den totale rammen er tilstrekkelig til å ivareta både institusjonenes behov og programmets løpende drift. I motsatt fall vil programmet lett komme i dårlig ry hos de deltagende institusjonene.

Samtidig må programoperatøren sikres full kompensasjon for det arbeidet som følger av programmets organisering, jfr. de oppgaver som er beskrevet for henholdsvis programstyret og operatøren.

Det synes fortsatt å være et betydelig sprik mellom det kostnadsnivået som er etablert for stipendprogrammet og de nasjonale forskerskolene som er etablert med midler fra NFR.

9. VIDEREFØRING AV PRODUKSJONSMIDLER TIL SPEIELLE PROSJEKTER

En ordning med at programstyret kan stille ekstra produksjonsmidler til disposisjon for spesielt kostnadskrevende prosjekter, er en avgjørende dimensjon ved programmet og dette må videreføres. Programstyret har samtidig ikke ønsket å eskalere prosjektkostnadene på generelt grunnlag og har derfor vært tilbakeholden med å promotere denne muligheten. Med institusjonenes økende kjennskap til programmet og stigende antall stipendiater, registrerer programstyret nå økende pågang.

Det etablerte bevilgningsnivået vil – sammen med avsatte midler til dette formålet – trolig være tilstrekkelig et par år frem i tid, men deretter må denne bevilgningsdelen justeres opp i takt med programutviklingen for øvrig. Det må imidlertid vurderes om det er hensiktsmessig at disse midlene skal være spesielt øremerket til dette formålet, eller om beløpet skal inngå i programstyrets generelle bevilgning.

10. TYDELIGGJØRING AV INSTITUSJONENS ANSVAR FOR FAGLIG MILJØ OG OPPFØLGING

Programstyret ser det som nødvendig å tydeliggjøre vertsinstitusjonenes ansvar for å tilrettelegge et faglig miljø rundt stipendiatene, og for fortløpende oppfølging av stipendiatenes faglige utvikling.

Til nå synes institusjonene i stor grad å ha forutsatt at stipendiatenes og veiledernes fremdriftrapporter primært har vært programstyrets anliggende. Her er det viktig å få til en holdningsendring, slik at vertsinstitusjonen påtar seg det førstelinjeansvaret for faglig utvikling og fremdrift som er nedfelt i regelverket.

Hvordan institusjonen har ivaretatt ansvaret for stipendiatens opplæring i den fagspesifikke delen, har vært meget varierende og har ikke alltid hatt en tydelig forankring i institusjonen. For de institusjonene som har flere stipendiater, bør det være opplagt at deler av dette må kunne ivaretaes som et felles internt program. Her synes særlig NMH nå å være godt på vei. Det bør vurderes om slike program kan gjøres tilgjengelig for stipendiater fra samme eller tilstøtende fagområder ved andre institusjoner med færre stipendiater.

Det har vært noe varierende hvilket ansvar den som har faglig ansvar for stipendiaten ved vertsinstitusjonen har tatt for å sikre at alle forutsetninger for sluttoppmeldingen er på plass før søknad fremmes for programstyret.

Stipendprogrammet for kunstnerisk utviklingsarbeid

Programstyret vil legge til rette for mer regelmessige møter med institusjonsrepresentantene for å sikre en fortløpende dialog om ansvarsdelingen og tematisere de oppgavene som er omtalt her.

11. STYRKING AV VEILEDERROLLEN

Både programstyret og vertsinstitusjonene synes i noen sammenhenger å ha en utfordring knyttet til om veilederne er fullt ut innforstått med programmets målsetning og faglige profil, og hvilket ansvar som følger med veilederrollen. Dette gjelder i særlig grad overfor eksterne og/eller internasjonale veiledere, men programstyret registrerer fortsatt at også interne veiledere fra institusjonene kan mangle forståelse for viktige dimensjoner både ved programmet og veilederoppgaven.

Programstyret ser det som et viktig tiltak å videreføre de regelmessige møtene med veilederne på stipendiatsamlingen, og vil samtidig tematisere dette i kontakten med vertsinstitusjonene. Det er viktig at den som er faglig ansvarlig ved institusjonen og som inngår arbeidsavtale med veilederne, forsikrer seg om at programmets målsetning og veilederrollen er forstått.

12. GJENNOMFØRING AV DISPUTASEN

Rammene for gjennomføringen av disputasen er en dimensjon ved programmet der det skal skapes nye roller og tradisjoner. Disputasen, som avslutter sluttvurderingen for stipendiater, representerer en unik anledning til å skape et forum for reell faglig meningsutveksling på høyt nivå.

Programstyret har registrert at institusjonenes tilretteleggelse av disputasen varierer sterkt, og ønsker at det skal skapes både verdighet rundt – og faglig alvor inn i – denne situasjonen. Det er viktig at institusjonen genererer stor faglig interesse for disputasen i eget fagmiljø med ansatte og studenter, og blant relevante miljøer nasjonalt og internasjonalt. Dette krever både planlegging og aktiv promotering av disputasen i god tid.

13. INNFORING AV FORMELL GRAD

De entydige tilbakemeldingene fra stipendiater, veiledere og institusjonsledere om betydningen av at gjennomført program får uttelling i formell grad, må tillegges stor vekt.

Programstyret har vurdert om det bør opprettes en egen grad for dette programmet (Doctor in Art), men den internasjonale utviklingen synes ikke å favorisere en slik løsning. Programstyret er kommet til at man må innta samme holdning til doktorgradsnivået som til bachelor- og mastergradene. På disse nivåene er gradene nå å forstå som et kompetansenivå, der det enkelte fagområde legger inn sine spesielle kompetansekrav sett opp mot allmenne formuleringer i et generelt kvalifikasjonsrammeverk.

Det samme må legges til grunn for det tredje nivået, og doktorgraden (PhD) er nå i ferd med å bli felles europeisk betegnelse på dette kompetansenivået. I arbeidet med norsk tilpassing av kvalifikasjonsrammeverket må det være uproblematisk å ta inn de formuleringer som skal til for å inkludere kunstfagene også på dette nivået, jfr. både programstyrets tilbakemelding og felles innspill fra KHiB, KHiO og NMH til departementet om dette.

Programmet har vist at det også innen kunstfagene gjelder rigorøse krav for å bestå en fagfelleevaluering på høyt internasjonalt nivå.

Programstyret anbefaler at gjennomført stipendprogram kvalifiserer til doktorgrad (PhD).

14. PROGRAMBETEGNELSEN

Den nåværende programbetegnelsen er ikke godt dekkende for programmets målsetning og innhold. *Stipendprogram* gir i kunstnerisk sammenheng klare assosiasjoner til en lang rekke av etablerte stipendordninger, bl.a. i Kulturdepartementets regi, som f.eks. de treårige arbeidsstipendene. Disse arbeidsstipendene og de aller fleste andre stipendordningene er ren finansieringsstøtte, uten krav til at man skal oppnå bestemte resultater.

I forlengelse av anbefalingen på forrige punkt forslår programstyret at programmets navn endres til:

- Nasjonalt doktorgradsprogram for kunstnerisk utviklingsarbeid
- The Norwegian Doctoral Programme for Artistic Research